Del 6 al 23 de juny
Exposició sobre la vaga
Horaris
De dll a dv de 10h–21h
Dss 10h–14h, 16h–21h

Dijous 15 juny, 18:30
Xerrada per rememorar el 110 aniversari de la vaga de La Constància
amb les historiadores
Dolors Marin Silvestre i
Laura Vicente Villanueva

Dissabte 17 juny, 11h
Ruta per escenaris de la Vaga a Sants
Inscripció: *lleialtat.cat*

La xerrada i la ruta comptaran amb intèrpret ***LSC*** (Llengua de Signes Catalana) de mans de l'associació ***Més Accés***

Lloc:
LA LLEIALTAT SANTSENCA
c/ Olzinelles 31

LA LLEIALTAT SANTSENCA
ESPAI PER A USOS VEINALS COOPERATIUS I DE CULTURA POPULAR

Organitzen:

MEMÒRIA EN MOVIMENT

Universitat Lliure a Sants
sants.unilliure.cat

Continguts de l'exposició:
Agustí Giralt Anales i Oriol Rigola Díaz
Disseny i maquetació cartells i exposició:
Oriol Rigola Díaz
Agraïments:
Lleialtat Santsenca, Enric Lluch (Més Accés), Dora Casas
Dolors Marín Silvestre, Laura Vicente Villanueva,
Miguel Angel Mateo, Genoveva Gómez Gonzalez

ORDINT LA TRAMA
110 ANYS DE LA VAGA DE LA CONSTÀNCIA

Cronologia

Data	Política	Moviment obrer	Sants
1823	**França envaeix l'estat espanyol per restablir l'absolutisme** Finalitza el Trienni Laboral i comença la Dècada Ominosa	**Protestes luddites a Camprodon** Per primer cop a Catalunya es destruiran màquines de filar i cardar.	
1827		**Conflicte per la llargada de les peces** Es dóna quan els fabricants amplien la llargada de les peces pagant al mateix preu.	
1831		**Es reprèn el conflicte per la llargada de les peces**	
1833	**Mor Ferran VII i assumeix el poder, com a regent, Maria Cristina** **Comença la primera guerra carlina** El conflicte durarà fins al 1840.		
1835	**Bullanga de 1835**	**Crema del Vapor Bonaplata** Enmig d'una bullanga anticlerical es crema la fàbrica.	
1839		**Les associacions de suport mutu** Per primer cop s'autoritza la creació d'associacions obreres de suport mutu.	
1840	**Bullanga de 1840**	**La Societat de Protecció Mútua de Teixidors de Cotó de Barcelona** Es crea la que serà la primera societat obrera de l'estat. **Les comissions d'arbitratge** Entre els mesos d'octubre i novembre els obrers estaran en vaga. Per solucionar el conflicte es crearan comissions d'arbitratge, fet que significa el reconeixement de la representativitat de les associacions obreres.	
1841		**Les associacions de suport mutu es coordinen** Es crea la Junta Central Directiva de les Associacions de Suport Mutu. **Les primeres prohibicions** Al desembre es prohibeix la Societat de Protecció Mútua de Teixidors de Catalunya.	
1843	**Comença el regnat d'Isabel II** Amb la majoria d'edat comença oficialment el regnat d'Isabel II		
1846	**Comença la Segona Guerra Carlina o dels Matiners** El conflicte durarà fins al 1849.		
1854		**Conflicte de les Selfactines** Entre el 14 de juliol i el 8 d'agost es produeix el conflicte de les Selfactines, on destaca la figura del sindicalista Josep Barceló. S'aconsegueix la prohibició d'aquesta filadora, tot i que aquesta mai es va fer efectiva i també s'autoritzen de nou les societats obreres. **Primers convenis col·lectius de l'estat** Es pactaran, entre d'altres, aspectes com els salarials o la jornada laboral (de 72 hores setmanals).	Es produeixen intents de crema de maquinaria a l'Espanya Industrial i el Vapor Vell.
1855		**La repressió del 1855** Després de les victòries obreres al conflicte de les Selfactines l'estat arrenca una campanya repressiva. Es revoca la prohibició de les selfactines; es retalla la llibertat de les associacions obreres i Josep Barceló es executat després de ser implicat en un muntatge policial	
1855		**La primera Vaga General** Al juny es prohibeixen les societats obreres i, com a resposta, entre el 2 i el 11 de juliol té lloc la primera Vaga General. La ciutat de Barcelona serà ocupada militarment. Amb la vaga s'aconseguirà, de nou, l'autorització de les societats obreres.	El director del Vapor Vell, Josep Sol i Padrís, es mort a trets a la fàbrica.
1857		**Una nova prohibició** De nou el capità general prohibeix les associacions obreres.	
1861		**L'Ateneu Català de la Classe Obrera** Es crea amb la voluntat de difondre la cultura entre la classe obrera.	
1864		**Nova autorització a les societats obreres** **L'Associació Internacional de Treballadors, AIT** Al setembre es constitueix a Londres l'AIT, la que amb el temps serà coneguda com la Primera Internacional.	
1865		**Primer Congrés Obrer a l'Estat** Convocat des del periòdic El Obrero, té lloc a Barcelona el primer Congrés Obrer de l'estat.	
1866		**Primer Congrés de l'AIT, a Ginebra** Té lloc el primer Congrés de l'AIT, encara sense representació catalana.	
1867		**Segon Congrés de l'AIT, a Lausana** No hi haurà presència catalana però els treballadors catalans hi faran arribar un missatge d'adhesió.	
1868	**Revolució de la Gloriosa** Amb la revolució els Isabel II es destronada i comença el Sexenni democràtic. **Guerra dels deu anys** El 9 d'octubre esclata la guerra per aconseguir la independència de Cuba, un conflicte que durarà fins al 1878.	**Tercer Congrés de l'AIT, a Brussel·les** Primera participació catalana a un congrés de l'AIT. **Neix la Direcció Central de les Societats Obreres de Barcelona** Organització sindical que un any més tard canviarà el seu nom pel de Centre Federal de les Societats Obreres de Barcelona. **Fanelli visita Catalunya** Giuseppe Fanelli, deixeble de Bakunin, visita Barcelona. Aquesta data es considerada el punt d'inici de l'extensió de l'anarquisme a Catalunya.	
1869		**Es crea la Federació de Les Tres Classes de Vapors** Filadors, preparadors i teixidors impulsen aquesta federació que es dóna a conèixer amb la reivindicació d'una taula salarial. Rapidament s'estenen per tota Catalunya. **Primer diputat de la classe obrera** Amb el suport del Centre Federal és elegit el primer diputat de la classe obrera, Pau Alsina. **Quart Congrés de l'AIT, a Basilea** **Es constitueix la Federació Regional Espanyola (FRE) de l'AIT**	
1870		**La Revolta de Quintes de 1870** Entre el 4 i el 9 d'abril es produirà la Revolta de Quintes als pobles del Pla de Barcelona i del Baix Llobregat. **Primer congrés de la Federació de les Tres Classes de Vapor** A finals de desembre celebren el primer congrés. Portarà a la creació de la Federació Regional Espanyola de l'AIT (FRE-AIT).	Treballadores de l'Espanya Industrial assalten l'ajuntament per cremar el cens en el context de la revolta de quintes.
1871	**Comença el regnat d'Amadeu I**	**Es proclama La Comuna de París** El 18 març el proletariat pren el poder a París. La revolta durarà fins al 28 maig i serà salvatgement repressaliada. **La Federació de les Tres Classes de Vapor s'adhereix a la FRE de l'AIT.**	

Cronologia

1872	**Comença la Tercera Guerra Carlina** El Conflicte durarà fins al 1876.	**Segon congrés de la Federació de les Tres Classes de Vapor** S'aprova la reglamentació de les vagues i es decideix la federació amb la Societat de Teixidors a mà, en la Unió Manufacturera. **Cinquè Congrés de l'AIT, La Haia** Es produeix el trencament entre Marxistes i Bakuninistes.	
1873	**Es proclama la Primera República**		
1874		**S'il·legalitza la FRE**	
1875	**Comença el regnat d'Alfons XII**		
		L'AIT es dissol L'any 1875, al VI congrès de l'AIT a Filadèlfia s'acorda la seva dissolució.	
1877			Mobilitzacions a l'Espanya Industrial per evitar la rebaixa de salari entre març i agost..
1879		**Es funda el PSOE** Es funda el Partit Socialista Obrer Espanyol a partir d'una facció marxista de la AIT.	
1881		**Es crea la FTRE** Es crea la Federació de Treballadors de la Regió Espanyola a partir dels acords de la FRE-AIT. **Es crea la Unió Manufacturera** Aquesta facció bakuninista de la Federació de les tres Classes de Vapor s'alinea amb la FTRE.	
1883			**Primera annexió de Sants** Sants és annexionat a Barcelona durant un any.
1886		La Federació de les Tres Classes de Vapor supera les 30.000 afiliades	
1885	**Mor Alfons XII i assumeix la Regència Maria Cristina**		
1887		**S'autoritzen els sindicats** La llei d'associacions autoritza la creació de sindicats.	
1889		**La Segona Internacional** Friedrich Engels la promou a París.	
1890		**Locaut a Manresa** Els fabricants de Manresa fan un locaut que afectarà 50.000 treballadors. **Escissions a Les Tres Classes de Vapors** Comencen les escissions a Les Tres Classes de Vapors que es seguiran produint fins al 1913 entre la UGT i la CNT.	
1888		**Es funda la UGT** Al congrés obrer de Barcelona es funda la Unió General de Treballadors.	
1893		**L'atemptat contra Martínez Campos** El 24 de setembre tindrà lloc l'atemptat de l'anarquista Paulí Pallàs contra el capità general Arsenio Martínez Campos. **L'atemptat del Liceu** El 7 de novembre tindrà lloc l'atemptat del Liceu.	
1896		**L'atemptat de Canvis Nous** El 7 de juny té lloc l'atemptat del carrer dels Canvis Nous, durant la processó de Corpus, arrel del qual es produirà el Procés de Montjuïc.	
1897		**L'atemptat contra Cánovas** El 8 d'agost, en represalia pel procés de Montjuïc, l'anarquista Michele Angiolillo atempta contra el president Cánovas del Castillo, que mor.	**L'Annexió definitiva** Per decret reial els municipis de Sants, Les Corts, Sant Gervasi de Cassoles, Gràcia, Sant Martí de Provençals i Sant Andreu de Palomar són incorporats a Brcelona.
1900		**Legislació laboral** S'estableixen els 10 anys com l'edat mínima per treballar i els 14 en el treball nocturn; s'estableix el permís de maternitat de 3 setmanes i les inspeccions de treball del govern.	
1901		**Vaga dels tramvies** Vaga en solidaritat amb els treballadors dels tramvies.	Assalt de la fàbrica de sabons Bonnefoy.
1902	**Comença el regnat d'Alfons XIII**		
1904		**El descans dominical** Per primer cop es fa una normativa prohibint el treball en diumenge.	
1906		**Primeres reglamentacions sobre la Inspecció de Treball**	
1907		**Es funda la Confederació Sindical Solidaridad Obrera** Conegut popularment com La Soli.	**L'atemptat contra Cambó i Salmeron** El 19 d'abril es produeix un atemptat contra Francesc Cambó a la Creu Coberta.
1909	**Conflicte al Riff** Les tribus rifenyes ataques els interessos colonials miners de l'estat espanyol.	**La Setmana Tràgica** Del 26 de juliol al 2 d'agost té lloc la Setmana Tràgica. **La Llei de Vagues** Es crea l'Institut Nacional de Previsió.	
1910		**Fundació de la CNT** L'1 de novembre, a partir de grups organitzats al sindicat Solidaritat Obrera, es funda la CNT.	
1912	**Protectorat espanyol del Marroc** Amb l'acord de França es crea el protectorat espanyol del Marroc.		
1914	**Esclat de la Primera Guerra Mundial** El 28 de juliol comença la Primera Guerra Mundial, que s'allaragarà fins a l'11 de novembre de 1918.		
1913		**La Vaga de la Constància** Entre finals de juny i finals d'agost té lloc la vaga de la Constància.	
1916		**Segona Vaga de la Constància** Entre juliol i agost té lloc la segona vaga de la Constància.	
1917			Al llarg de tot l'any es reprodueixen els atemptats al barri.
1918		**El motí de les dones** El 10 de gener arrenca el motí de les dones pel preu de les subsistències. **El Congrés de Sants** Entre el 28 de juny i l'1 de juliol té lloc el Congrés de Sants, on es reuneixen més de 200 delegats de tot l'estat i a partir del qual es crearan els sindicats únics.	Intent de crema de l'Espanya Industrial.
1919		**La Tercera Internacional** Es crea la Tercera Internacional, promoguda per Lenin. **La Vaga de la Canadenca** Entre el 5 de febrer i l'1 de març té lloc la Vaga de la Canadenca, que aturarà completament la ciutat de Barcelona i aconseguirà la jornada de 8 hores.	

De la Rosa de Foc a la Gran Guerra

En l'Europa de 1913 s'estava donant una forta expansió econòmica, a causa d'una forta industrialització i un creixement del comerç internacional. Però en altres parts del món aquesta prosperitat era desigual, i les economies de les diferents regions estaven en diferents etapes de desenvolupament. Tot i que les economies europees estaven ja força desenvolupades, les dels països americans i asiàtics es trobaven en plena expansió.

Europa estava governada per nombroses monarquies, que mantenien aliances i rivalitats diplomàtiques. Els països europeus estaven fortament militaritzats i es preparaven per a un possible conflicte armat. La tensió entre les potències europees havia anat augmentant en els anys anteriors, i això va acabar desencadenant la Primera Guerra Mundial l'any següent.

En aquell moment, el govern espanyol estava liderat pel liberal José Canalejas. L'Estat estava governat per la monarquia d'Alfons XIII, amb el sistema polític conegut com a "Turnismo" amb el que el Partit Conservador i el Partit Liberal. Aquest sistema s'havia imposat gràcies al caciquisme i al cunerisme, que permetia als partits controlar els resultats de les eleccions i tornar-se en el poder.

En el pla social, l'Estat es trobava en un moment de grans desigualtats. La majoria de la població vivia en zones rurals i estava sotmesa a condicions de vida precàries, amb una gran pobresa i una mortalitat infantil elevada. Aquesta situació va produir una immigració massiva a les ciutats industrials. En aquestes, la situació era diferent, però l'explosió demogràfica conseqüent va provocar una escassetat de treball. Això va generar una gran precarietat laboral i social per a les treballadores industrials, que es veien obligats a viure en barris pobres i insalubres.

A escala catalana, el catalanisme polític estava en una fase de transició, passant de la Lliga Regionalista a la Mancomunitat de Catalunya, que seria creada l'any següent. La Renaixença catalana també estava en plena efervescència, amb una forta defensa de la llengua i la cultura catalanes.

Barcelona ja sobre passava el mig milió d'habitants (587.411 h en 1910), era un centre d'innovació i creativitat en molts camps, des de l'arquitectura modernista, que havia deixat una empremta notable en la ciutat amb obres com la Sagrada Família o la Casa Batlló, fins a la literatura, la música o el cinema. El modernisme català també estava en plena efervescència, amb artistes com Ramon Casas o Santiago Rusiñol. La ciutat era coneguda per la seva vida nocturna, amb una gran varietat d'opcions d'oci i cultura.

Les noves tecnologies i la industrialització havien provocat canvis significatius en les formes de vida i de treball de les persones. Les tensions socials entre les classes treballadores i les elits s'havien anat intensificant a mesura que les treballadores anaven prenent consciència de la seva situació i reivindicaven millores en les seves condicions laborals, tot abraçant ideologies en expansió en aquell moment com van ser el nacionalisme, el comunisme o, en major grau a casa nostra, l'anarquisme. És en aquest marc que comencen a estendre's els ateneus, les cooperatives o les mutualitats i evidentment, els sindicats.

La conflictivitat era creixent, després d'un convuls s. XIX amb les guerres Carlistes, les Bullangues, les revoltes de Quintes, la revolta del pà, etc; el segle XX no començaria massa diferent. Després de diverses vagues generals, l'esclat social arribaria de la mà d'una crida a lleves en 1909 on les barcelonines varen enfocar la seva ràbia en edificis clericals a qui responsavilitzaven de gran part de les seves misèries o de no ajudar a evitar-les en allò que es coneixeria com la "Setmana Tràgica".

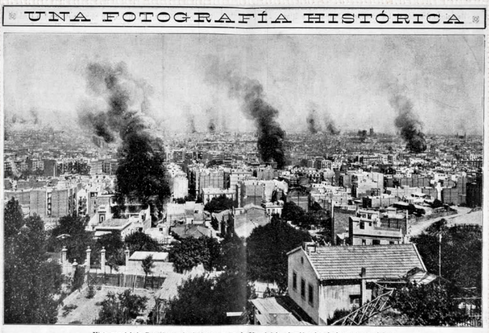

Vista parcial de Barcelona, desde la montaña de Montjuich, el miércoles de la semana trágica

La fàbrica

A la Barcelona de 1913, les condicions laborals en les fàbriques tèxtils eren precàries i duríssimes per a les treballadores. Aquestes eren majoritàriament dones i criatures, ja que el cost per jornada o treball resultava molt més barat comparat amb els dels homes. Així els homes, a qui també se'ls pretenia més forts, s'ocupaven de tasques més pesades, com la càrrega i descàrrega de materials.

Els horaris molt llargs, tot i que la llei estipulava que les jornades laborals no podien excedir de les 66 hores setmanals, aquesta mai s'acomplia i s'acabaven treballant de fins a 12/14 hores al dia, amb només 2 descansos de 30 minuts per menjar.

Això implicava que les treballadores no tenien temps per a la vida familiar ni per a altres activitats, i els feia vulnerables a malalties i accidents laborals. Els accidents eren freqüents a causa de la maquinària antiga i perillosa, i la manca de formació adequada de qui hi treballava.

Les condicions de salubritat eren terribles, amb les fàbriques plenes de pols i de soroll, i amb les parets i el terra coberts de brutícia i d'escombraries. Les condicions de temperatura i humitat també podien ser molt extremes en alguns llocs de treball. Cal afegir també que les condicions d'higiene personal eren precàries, ja que nombroses treballadores no tenien accés a lavabos o dutxes, cosa que generava una gran quantitat d'infeccions i malalties.

A més a més, les treballadores estaven sotmesos a una gran pressió per part dels caps i dels propietaris de les fàbriques, que exigien una alta de productivitat i no toleraven els retards ni els errors. Això provocava una gran tensió i estrès entre els treballadors, i els feia treballar a un ritme frenètic, sense cap mena de descans ni pausa, causant això nombrosos accidents. Aquell any, els accidents en la indústria tèxtil suposarien un 6,63% del total dels accidents laborals, sent la xifra més alta dels darrers anys.

A les fàbriques catalanes de l'època, no es treballava tant per salari com succeïa en altres parts de l'Estat Espanyol, ja que aquí es treballa a preu fet i, per tant, el salari no era fix. Així la retribució quedava a mercè dels amos que n'establien la quantia escudant-se en les despeses de gestió, el volum de treball fet, l'antiguitat de la maquinària, el tipus d'energia que feia anar els motors, la distància de la fàbrica a la línia de tren més propera o el fet que l'Inspector de Treball visqui a més o menys distància dificultant-ne possibles inspeccions causades per les constants denúncies d'infraccions de la llei que s'hi produïen. El salari d'una dona treballadora a les fàbriques tèxtils podia oscil·lar entre 14 i 18 pts/set per a oficials i 14,5 pts/set. Els homes podien arribar a guanyar entre 24/25 pts/set en el cas d'oficials i 12/13 pts/set en cas d'ajudants. En el cas de les criatures, majoritàriament nenes, que acostumaven a fer de canilleres guanyaven menys, entre 7 i 9 pts/set, al voltant d'1 pesseta al dia.

Per a visualitzar el que suposaven aquests salaris hem de comparar-lo amb el preu de productes bàsics com el preu del pa, un aliment bàsic, era d'aproximadament 31 cèntims de pesseta per quilo en el cas del pa moreno o 37 si era blanc. El preu dels ous també era relativament car, i rondava entre 80/90 cèntims de pesseta per dotzena. El preu de la carn era encara més elevat, amb un preu d'entre 2 i 3 pts/kg, el que en feia un aliment prohibit per a moltes treballadores. D'altra banda, el preu del sabó i altres productes de neteja també eren relativament elevats, el que dificultava encara més la vida dels treballadors, que havien de destinar una part important dels seus salaris per a la compra dels productes bàsics.

En resum, les condicions laborals en les fàbriques tèxtils eren inhumanes, i les treballadores estaven exposades a un gran nombre de riscos per a la seva salut i seguretat. Aquestes condicions laborals van portar a moltes protestes i mobilitzacions per part de les qui hi treballaven, que lluitaven per aconseguir una millora en les seves condicions de vida i de treball.

L'Elionor - Miquel Martí Pol

L'Elionor tenia
catorze anys i tres hores
quan va posar-se a treballar.
Aquestes coses queden
enregistrades a la sang per sempre.
Duia trenes encara
i deia: "sí, senyor" i "bones tardes".
La gent se l'estimava,
l'Elionor, tan tendra,
i ella cantava mentre
feia córrer l'escombra.
Els anys, però, a dins la fàbrica
es dilueixen en l'opaca
grisor de les finestres,
i al cap de poc l'Elionor no hauria
pas sabut dir d'on li venien
les ganes de plorar
ni aquella irreprimible
sensació de solitud.
Les dones deien que el que li passava
era que es feia gran i que aquells mals
es curaven casant-se i tenint criatures.
L'Elionor, d'acord amb la molt sàvia
predicció de les dones,
va créixer, es va casar i va tenir fills.
El gran, que era una noia,
feia tot just tres hores
que havia complert els catorze anys
quan va posar-se a treballar.
Encara duia trenes
i deia: "sí, senyor", i "bones tardes".

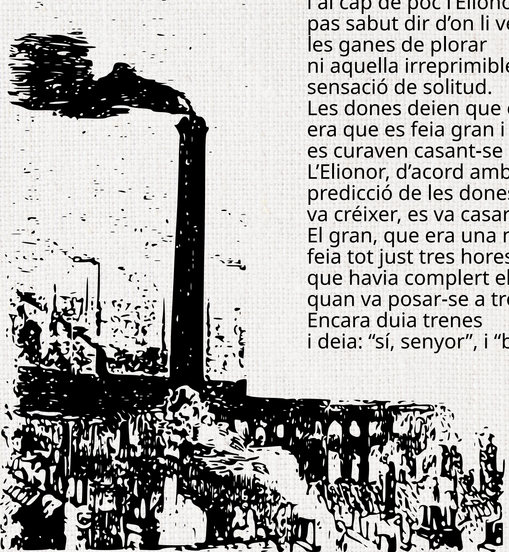

Sants, una història entre telers

La industrialització és el fenomen que més profundament va transformar el territori, però també la societat, de l'antic municipi de Santa Maria de Sants. El primer precedent d'aquesta transformació cal buscar-lo en les indianes, teixits de cotó estampats per una sola cara que van estar molt de moda a finals del segle XVIII. La seva producció es realitzava a Barcelona, però el procés de blanqueig i assecat requeria grans espais oberts on les teles eren humitejades i esteses al sol. Per poder-ho fer aquesta part del procés es va traslladar als pobles del pla. Així doncs, entre 1789 i 1807, Sants, amb la seva marina, va comptar amb nou prats d'indianes on es blanquejaven i assecaven les teles de cotó i lli que després tornaven a la ciutat per ser estampades.

L'any 1832, amb la inauguració de la fàbrica Bonaplata, la primera de l'estat a funcionar amb la força del vapor, arrencava a Barcelona una febre industrial que en pocs anys ompliria la ciutat, encara tancada dins les muralles i amb una enorme densitat de població, de fàbriques. Les innovacions en el camp tecnològic seguien i els empresaris van començar a buscar espais amplis, on l'aigua fos abundant, i on poder edificar grans recintes fabrils.

Imatge panoràmica de Sants, 1896

Sants era un territori interessant per a la indústria, amb moltes terres disponibles, amb gran abundància d'aigua, gràcies a gran quantitat de pous i a infraestructures com el Canal de la Infanta, i ben comunicat amb la ciutat gràcies a la Carretera Reial, l'actual carretera de Sants. Un interès que encara s'incrementaria quan l'any 1846, l'Ajuntament de Barcelona va limitar la instal·lació de nous vapors i va començar a regular l'ampliació dels ja existents.

La instal·lació del Vapor Güell i Ramis, popularment conegut com el Vapor Vell, entre els anys 1844 i 1846, va ser el tret de sortida de la transformació de Santa Maria de Sants. Molts industrials van seguir l'exemple del Vapor Vell, instal·lant-se a Sants. Pocs anys més tard, el 1849, obriria les seves portes l'Espanya Industrial, una empresa que acabaria esdevenint la més gran de les empreses tèxtils de l'estat.

L'arribada d'aquestes grans fàbriques va fer que, en pocs anys, molts treballadors i treballadores s'instal·lessin a l'entorn d'aquestes, sent l'origen de nuclis obrers. Si l'any 1840 Sants tenia 2.037 habitants, només cinc anys més tard ja arribava als 3.391 amb un 21% de forasters; i el 1850, ja era de 5.735. Una progressió que va seguir en augment, arribant als 19.105 habitants l'any 1890.

Rere d'aquestes pioneres en van venir moltes d'altres. Trobem empreses directament vinculades al sector tèxtil que havia esdevingut el principal motor de canvi; d'altres relacionades amb les primeres de forma col·lateral, com va ser el cas de la indústria química, necessària per fer tints i tractar els teixits; un tercer grup que caldria relacionar amb les necessitats industrials, com les indústries del metall, imprescindibles pel desenvolupament tecnològic; empreses lligades al creixement urbanístic del territori, com les terrisseries i per últim totes aquelles lligades a l'increment de la població i als canvis d'hàbits de la societat industrial, com les lligades a l'alimentació. Cinc anys després de la inauguració del Vapor Vell Sants s'havia convertit en un poble industrial amb 55.000 fusos i 1.700 telers mecànics.

La necessitat de comunicació de les noves fàbriques santsenques va fer que, ben aviat, l'any 1855, Sants tingués parada a la línia que enllaçava Barcelona amb Molins de Rei i Martorell, una línia que seguiria creixent en direcció cap a Tarragona. I Sants entrà en la revolució industrial a tota màquina.

Estació de Sants l'any 1922 - Josep Brangulí

INDÚSTRIES

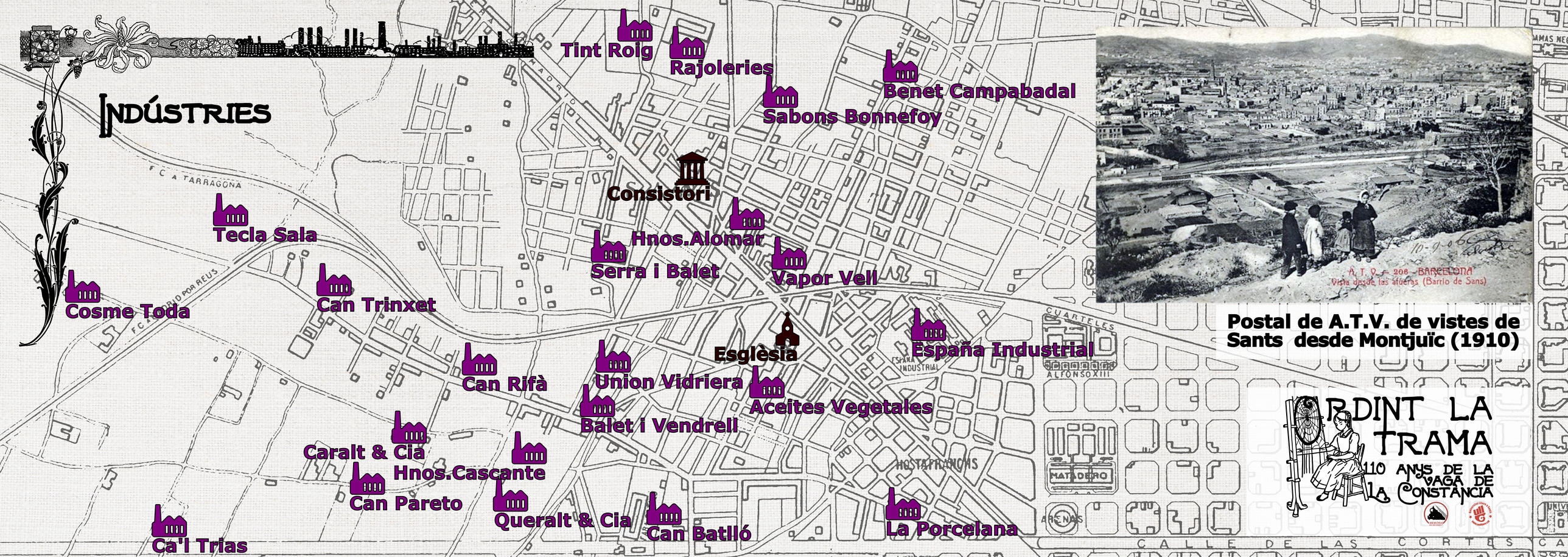

Postal de A.T.V. de vistes de Sants desde Montjuïc (1910)

Biografies

José Francos Rodríguez
Governador civil de Barcelona

Destacat periodista i director de publicacions com El Heraldo de Madrid, La Justicia o El Globo, José Francos Rodríguez, membre del partit liberal, va arribar a ser alcalde de Madrid entre els anys 1910 i 1912. Després d'aquest mandat va ser nomenat Governador Civil de Barcelona en substitució de Juan Sánchez Anido.
El conflicte de la Constància havia començat quan, sent Sánchez Anido Governador Civil, les treballadores de les fàbriques s'hi van reunir per reclamar que fessin complir els horaris nocturns als empresaris. Però, tot i la promesa de parlar amb la patronal, l'administració no va fer complir la llei. Així que, quan Francos, que tenia fama de persona dialogant i que havia escrit llibres de crítica social va ser nomenat Governador Civil, es va trobar enmig d'un conflicte sense resoldre.
Després del seu pas per Barcelona Francos va seguir la seva carrera política amb destacats càrrecs com ministre d'Instrucció Pública, de nou, alcalde de Madrid o ministre de Gràcia i Justícia.

Maties Muntadas i Rovira
Industrial

Fill de Josep Antoni Muntadas i Campeny, propietari de l'Espanya Industria, primera societat anónima cotonera creada a l'estat, Maties va estudiar enginyeria química a Alemanya i a la mort del seu pare, l'any 1880, va assumir la direcció de l'empresa. Poc després també va ser nomenat Tinent d'Alcalde de Barcelona per Rius i Taulet en el context dels preparatius de l'Exposició Universal del 1888.
Durant prop de mig segle Maties Muntadas va dirigir l'Espanya Industrial seguint les tres grans polítiques que els seus antecessors ja havien impulsat i que caracteritzarien la història de l'empresa: la proximitat al poder, un fet que seria premiat per Alfons XIII amb el títol de comte de Santa Maria de Sants l'any 1908; l'impuls de pràctiques paternalistes, que per una banda oferiren certs avenços en les condicions de treball però per d'altre implicaren un enorme control social i per últim fomentant la repressió contra els moviments sindicals. Matias Muntadas representarà els sectors més reaccionaris del Fomento del Trabajo Nacional.
En el context de la vaga del 1916, des de l'Espanya Industrial es va fomentar la contractació d'esquirols, entre els quals bandes de matons per reventar les vagues. Entre els noms que apareixen lligats als Muntadas el d'Epifani Casas, el Xato o Frederic Roigé qui molt probablement van estar involucrats en l'atemptat que havia patit Maurici Puig, president de la Constància. Tant Casas com Roigé acabaren tirotejats.
En aquell moment també impulsaren l'Associació d'Industrials Textils de Sants-Hospitalet, conjuntament amb d'altres grans fàbriques com Can Batlló, Balet i Vendrell o Can Trinxet, que es mostrarà com l'associació amb postures més intransigents. De fet, l'any 1923, la premsa anarquista acusarà Matias Muntadas d'haver pagat per l'assassinat de Salvador Seguí i Francesc Comas.

Álvaro de Figueroa y Torres Mendieta
Comte de Romanones
President del Consell de Ministres

Fill d'una familia castellana benestant Álvaro de Figueroa i Torres Mendieta, comte de Romanones, va tenir importants càrrecs polítics de forma ininterrompuda entre el 1888 i el 1946, ja en dictadura franquista, entre els quals ministre de Gracia i Justicia, ministre de Governació; president del consell de ministres o senador.
Romanones, conjuntament amb d'altres destacades figures com el rei Alfons XIII o Juan Antonio Güell, va ser accionista de la Companyia Espanyola de Mines del Rif, l'empresa colonialista que va explotar, en règim de monopoli, els jaciments de ferro d'Iksane, a tocar de Melilla. Una explotació que va donar enormes beneficis als accionistes de l'empresa, que no van dubtar a dur el país a la guerra entre els 1909 i 1927, amb milers de morts i sonades derrotes, per defensar els seus interessos privats.
L'any 1913, en el mateix en que les obreres es mobilitzaven per defensar els seus drets al Riff les tropes colonials lluitaven per defensar els interessos de personatges com Romanones. El comte es va veure sorprès per l'esclat de la vaga, arribant a menystenir l'abast del conflicte.

José Millán Astray
Cap de policia a Barcelona

José Millán Astray va esdevenir un personatge públic l'any 1888 quan, sent director de la presó Modelo de Madrid, es va veure esquitxat pel crim del carrer Fuencarral, un térvol assassinat que havia saltat a les pàgines grogues dels diaris. Tot i això i les seves conegudes relacions amb l'hampa madrilenya Astray va ser nomenat cap de policia de la capital espanyola.
L'any 1909 la Setmana Tràgica va fer caure Antoni Maura i Montaner, el cap de govern, Ángel Ossorio Gallardo, el governador civil de Barcelona, i Francisco Muñoz el cap de policía. Va ser així com, després d'un breu període, va arribar a Barcelona Millán Astray per exercir el càrrec de cap de policia.
En esclatar el conflicte de la Constància Millán Astray va ser l'encarregat de muntar el dispositiu repressiu. Per fer-ho va voltar per la ciutat en un carruatge apropant-se fins a les fàbriques per intentar rebentar els piquets. Al front de la maquinària repressiva, com a capità general de Catalunya, trobem una altra figura amb passat fosc, Valerià Weyler i Nicolau, qui havia estat el responsable de crear camps de concentració a Cuba durant la seva guerra d'indepenència.
José Millán Astray va ser pare del militar feixista de mateix nom que seria fundador de la Legión.

Biografies

Maurici Puig
President de la Constància, obrer i sindicalista
Nascut a Manresa, Maurici Puig va iniciar la seva activitat sindical a Barcelona. Va militar al sindicat l'Art Fabril i Tèxtil, la Constància, del qual va arribar a ser president just en el context de l'inici de la reivindicació. Així, el 26 de juny de 1913, és ell qui va signar a les pàgines de Solidaritat Obrera, les bases de la reivindicació de la protesta.
Al front de l'Art Fabril, Puig va seguir una estrategia de pressió i negociació, amenaçant amb la vaga però esgotant totes les vies prèvies, fins al moment en que, fins i tot el propi Sindicat, es va veure superat per l'acció de les treballadores de La Bordeta i Santa Eulàlia, quan fartes dels incompliments constants dels patrons, van iniciar la vaga. Un fet que va generar fortes tensions a l'interior del sindicat i que acabaria amb la dimissió de Puig el 4 d'agost. Com recull la premsa el mateix dia a l'Agrupació Obrera del Clot va aparèixer el cartell amb el missatge: "Mauricio Puig se ha acobardado. No hay que asustarse. Viva la Huelga!"
Tot i el seu perfil més negociador, pel fet d'haver sigut una figura destacada de la vaga, Maurici Puig va acabar patint la repressió patronal, sent objecte, aquell mateix 1913, d'un atemptat per part del grup de matons vinculats als Muntadas del qual va poder sortir il·lès. L'any 1916 també va ser condemnat al al pacte de la fam, l'acord entre els patrons de no contractar a un obrer, un fet que el va fer marxar de Barcelona a Terrassa, on es va unir amb la militant comunista Dolors Iglesias. Puig va seguir la seva militància llibertaria fins a la mort.

Roser Dolcet i Martí
Obrera i sindicalista

Nascuda a Vilanova i la Geltrú l'any 1881, Roser Dolcet i Martí va entrar a treballar al tèxtil amb catorze any, afiliant-se al sindicat de les Tres Classes de Vapor. Amb vint anys, quan ja era coneguda als ambients llibertaris de Vilanova va començar a col·laborar amb el diari El Sindicalista. També va unir-se lliurement amb el militant anarquista Antonio Soler, un fet que va provocar un gran escàndol i que va fer que tots dos patissin el pacte de la fam. Sense trobar una fàbrica on poder treballar la Roser, conjuntament amb la seva germana Encarnació, va marxar a Sabadell.
Totes dues germanes, l'any 1913, van participar activament a la Vaga de la Constància, participant a mítings. Un fet que la va obligar a haver-se d'exiliar a França un cop finalitzada la vaga. Però ni exiliada la Roser va aturar la seva militància, ja que a França va seguir propagant els ideals antimilitaristes. De retorn a Catalunya, l'any 1917, la Roser ja havia esdevingut una de les figures referents de la CNT. A partir d'aquell moment va participar, entre moltes altres, a la Vaga General del 1917 o en la Vaga de la Canadenca del 1920.
Va compaginar la feina a la indústria tèxtil al Clot amb la militància, fent mítings i conferències per tot el territori, activa durant la dictadura de Primo de Rivera, moment en que seria detinguda un parell de cops; durant la Segona República i durant la Guerra Civil, quan després de morir el seu company va fer gires per Aragó, implicant-se també en la gestió de les col·lectivitats camperoles. Després de la derrota republicana es va exiliar a França, on va seguir militant fins a la seva mort, l'any 1968

Maria Prats
Obrera i sindicalista
Maria Prats, militant de la Constància, fou una de les dones que va participar a les negociacions amb les autoritats i que, quan el Govern va decretar la setmana de seixanta hores, va convencer a les vaguistes que tornessin a la feina
Tot i que la de la Constància va ser, fonamentalment, una vaga femenina, on les dones prengueren el protagonisme: engegant les mobilitzacions, liderant els mitings o participant en solitari a les manifestacions, no han sigut gaires els noms que han arribat als nostres dies i es fa difícil recompondre les històries personals que hi ha darrera d'aquests.
Entre les dones que sabem que van protagonitzar mítings al llarg de tota Catalunya durant la mobilització trobem figures com Marta Sans, Francesca Rivera, Maria Costa, Conxa Bosch o Mercè Rovelló. A Hostafrancs, per exemple, sabem que al míting que tingué lloc el 4 d'agost a l'Ateneu Obrer Republicà parlaren Josefa Salvadó i Eulàlia Vives. Els noms d'algunes dones ens han arribat per patir la repressió, com la Rosa Añó, que va ser detinguda acusada de coaccions a la Fabra i Coats.

Dolors Iglesias
Obrera i sindicalista
Comunista terrassenca, Dolors Iglesias va estar molt activa durant la dècada de 1910, fent mítings per diversos pobles i ciutats de Catalunya, especialment durant el conflicte de La Constància, moment en el qual molt probablement va conèixer a Maurici Puig, president del sindicat, amb qui finalment s'uniria.
Dolors Iglesias va ser la mare de Amadeu Cahué, líder del POUM que va ser mort al front d'Aragó. Dolors Iglesias es va enfrontar activament a la campanya endegada pel PSUC amb l'objectiu d'eliminar el POUM.

L'ESCLAT DE LA VAGA

L'octubre de 1912, a l'Agrupació Obrera del Clot, al número 5 del carrer Joan I, es crea un sindicat per defensar els drets de les filadores i les teixidores: l'Art Fabril i Tèxtil de Barcelona, La Constància, una societat de tendencia anarcosindicalista majoritàriament formada per dones. A l'abril de 1913 La Constància, conta amb poc més de 2.000 associades, però quan a principis de juny el sindicat comença una campanya reclamant que es compleixi la llei pel que feia al treball infantil i els torns nocturns; i exigint una reducció de la jornada, comença a créixer.

A Sants el conflicte era latent des de feia temps. Quan les treballadores del torn de nit de tres fàbriques: Hervás González i cia; Balet i Vendrell i Joaquim Rifà van reclamar que els patrons complissin amb els horaris nocturns la resposta d'aquests va ser acomiadar a la cinquantena de dones que s'havien queixat. En protesta una comissió de dones visita el governador civil, José Sánchez Anido, qui promet parlar amb els patrons, però que poc després deixa el càrrec. El nou governador civil, José Francos Rodríguez, haurà de mediar amb uns amos que no estan disposats a negociar amb les obreres.

Treballadores de la fàbrica Benet i Campabadal

El 26 de juny La Constància fa públiques les seves reivindicacions, entre d'altres, un augment salarial del 40% per a les treballadores a preu fet i del 25% per a les de jornal; així com el respecte als horaris nocturns; així com el reconeixement del sindicat. Per donar resposta a les exixèngies és dona un termini de 30 dies. A aquelles alçades el sindicat compta amb 8.000 associades.

A mitjans de juliol els rumors de l'imminent esclat de la vaga corren per la ciutat i la guàrdia civil estableix controls als nuclis obrers: Sants, Sant Martí i Sant Andreu. A Sants segueix el conflicte de les obreres acomiadades dels torns de nit i, tot i que el governador civil ordena el compliment dels horaris, la resposta dels patrons serà la suspensió del treball nocturn, acomiadant a tothom.

En aquest context el dia 27, en el si de la Constància, ja s'escolten crides a la vaga general revolucionària. Tot i això l'assemblea de delegats del sindicat dona llibertat al comité per declarar la vaga amb 24 hores d'antelació, un vot de confiança en Maurici Puig, president de la Constància. Els delegats dels diversos pobles marxen de Barcelona amb l'ordre de que les diverses societats obreres secundaran la vaga un cop aquesta fos declarada.

A Sants les obreres segueixen amb la seva lluita per aconseguir la readmissió de les companyes teixidores i filadores dels torns de nit acomiadades i que els torns de nit arrenquessin de nou. Els obrers proposen als amos un repartiment d'horaris per reubicar a les companyes acomiadades, però la resposta és negativa.

En aquestes condicions arriben al 29 de juliol amb centenars d'obreres i obrers tèxtils de Catalunya pendents de l'ordre per anar a la vaga i a les obreres del torn nocturn de Sants arrossegant dies sense cobrar. A les 5'30h a la fàbrica de filats de la Bordeta Hervás i Prat, especialitzada en caps de navegació, 50 treballadores aturen la producció i comença la vaga.

En poques hores la vaga s'estén al barri veí: Santa Eulàlia, a l'Hospitalet de Llobregat on s'hi sumen les treballadores de la fàbrica de filar i teixir cànem Caralt i Companyia, i també de Can Rifà. A la Bordeta es forma un piquet a la porta de Can Batlló amb la intenció que la fàbrica, on treballen 800 dones i 100 homes, es sumi a la vaga, però fa acte de presència la guàrdia civil i el piquet, de moment, es dissol. Per la tarda segueixen les aturades. A Santa Eulàlia es sumen Can Trinxet i Can Gras; a Sants Balet i Vendrell, al carrer Badal. En poques hores, la protesta que ha arrencat a Sants abans de l'ordre del comité, mobilitza 3.000 treballadores.

Secció de mecànica de Can Batlló, 1918

Energia i Constància

Les alarmes salten als despatxos i al llarg de tot el dia se succeeixen les trobades, les entrevistes, els telegrames i les trucades. Romanones, s'entrevista amb el governador civil de Barcelona, qui adverteix que el conflicte s'estendrà a tota la zona industrial, però Romanones menysté la força sindical.

Francos també s'entrevista amb Maurici Puig, president de la Constància, qui comunica que la vaga encara no s'ha declarat oficialment i també amb Lluís Sedó, president de la Cambra de Comerç i Navegació de Barcelona i amb Eduard Calvet i Pintó, president del Foment del Treball Nacional, per aconseguir una solució negociada. Però en paral·lel al diàleg també es prepara la repressió.

El governador civil també es reuneix amb Millán Astray, qui té sota el seu comandament 1.500 policies; i amb els coronels de la guàrdia civil, un cos que es reforça amb contingents vinguts de Girona, Tarragona, València, Castelló i Saragossa fins a comptar amb 1.500 homes més. Per la seva banda el capità general de Catalunya, Valerià Weyler i Nicolau, assegura tenir 14.000 soldats preparats per actuar a Barcelona.

Tot i això, l'acció del sindicat segueix. El dia 29 fan un acte a Terrassa on les dones prenen protagonisme. Maria Prats i Dolors Iglesias parlen al míting. A Terrassa també s'han aturat algunes fàbriques amb l'acció dels piquets i els sabotatges. Els dies vinents la mobilització segueix a altres nuclis fabrils com Sabadell o Manresa. Però l'espontània arrencada de la vaga també ha generat tensió a l'interior de la Constància, i cal prendre decisions. Per això es reuneixen a l'Agrupació Obrera del Clot, delegats vinguts de tot Catalunya. En aquest context Joan Ubach, el secretari, i Salvador Graña, el tresorer, dimiteixen.

El 30 de juliol, arrenca oficialment la vaga. A primera hora del matí comencen a córrer fulls volants: Compañeros: El Comité ha acordado el paro para hoy. ¡Energia! Les fàbriques de Sant Marti i del Clot s'hi sumen, com també ho faran aquelles que encara no ho havien fet a Sants, com l'Espanya Industrial o Can Batlló. Cap al migdia ja són 64 les fàbriques aturades. Els carrers s'omplen de grups de piquets, formats en gran part per dones i nens. A Gràcia les dones apedreguen dues fàbriques on es segueix treballant, una al carrer de Puigmartí i l'altra la fàbrica Fàbregas, a l'actual carrer Mare de Déu dels Desemparats.

Pel Clot i la Rambla del Triomf, l'actual Rambla del Poblenou, les dones circulen en un cotxe exhibint un gran cartell que diu Viva la jornada de 9 horas! Un cartell que la policia requisa. També es comencen a realitzar detencions entre els grups de piquets. Entre aquestes trobem dues joves teixidores: Josefa Blay Sagristà i Maria Blasco Urrutia. Tot i això els patrons reclamen més contundència a Millán Astray.

A Sants s'improvisa un míting a una plaça, on, entre d'altres, prenen la paraula dues dones que criden a lluitar sense desmais ni vacil·lacions. I al llarg de tot el dia a l'Agrupació Obrera del Clot es va fent seguiment de la vaga amb les notícies que van arribant de les fàbriques que es van sumant. Al vespre se celebra la notícia que Sabadell, Terrassa, Manresa i Igualada també s'hi han sumat. El dia finalitza amb 97 fàbriques aturades, unes 12.000 persones en vaga. Però tot i la força que està agafant la vaga, el 4 d'agost, davant les tensions internes al si de la Constància, Maurici Puig dimiteix, un fet que a l'Agrupació Obrera del Clot es comunica amb un cartell que diu: "Mauricio Puig se ha acobardado. No hay que asustarse. Viva la Huelga!"

Tot i la repressió, que es manifesta amb acomiadaments i detencions, donant molta feina als comitès pro-presos; i les tensions internes dins del sindicat, la vaga prossegueix, amb més fàbriques aturades, mítings i manifestacions, acostant-se a inicis d'agost a la xifra de 63.000 vaguistes a tot Catalunya, entre les quals la presència femenina és majoritària. A Barcelona, on hi ha 254 fàbriques aturades, de les 24.000 persones que estan secundant la vaga, 22.000 són dones.

Aviat, però, per solidaritat i en resposta a la repressió, a les filadores i teixidores s'hi sumen d'altres col·lectius com els estampadors i cilindradors, oficis del tèxtil que eren masculins i que estaven dins del que es coneixia com el ram de l'aigua, sector on s'engloben els processos finals del tèxtil. Uns treballadors que havien aconseguit la jornada de 9 hores aquell mateix any. La relació entre tots dos sindicats és forta, ja que la Societat d'Estampadors, Cilindradors i Aprestadors comparteix seu amb La Constància a l'Agrupació Obrera del Clot. D'aquesta manera el nombre de vaguistes arriba a 100.000.

Tot i que aquesta imatge és del EUA, podria ser qualsevol fàbrica tèxtil de Sants.
"The Supt. and a group of children under 16 years starting work after noon. Yazoo City, Miss."
National Archives Identifier: 523427 - Local Identifier: 102-LH-2113
Creator(s): Department of Commerce and Labor. Children's Bureau. 1912-1913

La Constància tot ho venç

El dimarts 5 d'agost centenars de dones es concentren a plaça de Catalunya per fer una demostració de força. Com narra Solidaridad Obrera. La sangre roja invadía silenciosa, solemne las Ramblas. La manifestació de centenars de filadores i teixidores, avançant en silenci, causa impressió entre els burgesos que aquell dia es deixen veure pel passeig: Las explotadas de las fábricas, esas nobles mujeres que durante años han sufrido silenciosas brutalidades (...) hacen su desfile serio y digno ante sus explotadores que miran con terror aquella solemne marcha de tejedoras por las Ramblas.

Les manifestants avancen en silenci davant els ulls atònits dels burgesos fins a arribar al Govern Civil, on una comitiva formada per 16 dones puja al despatx del governador civil, al que comuniquen que no tornaran a treballar fins que els patrons no acceptin les reformes que des de l'estat estan posant sobre la taula, però aquest diu que no ho pot garantir i les dones es reincorporen a la manifestació. La protesta segueix pel passeig de Colom fins que, de nou a les Rambles, es produeixen càrregues.

Els dies que segueixen són confusos. A la premsa tant es parla d'un acord proper com de la possibilitat que la vaga esdevingui general i revolucionària. Enmig de tot fa acte de presència Lerroux buscant rèdits electorals. El Ministeri de Governació planteja la proposta d'una jornada laboral de 60 hores, que inicialment no convenç completament ni al sindicat ni a la patronal. De fet, alguns patrons tiren per lliure i ofereixen acceptar les demandes a les seves fàbriques.

El dia 16, enmig d'una ciutat controlada per forces d'ordre, té lloc una assemblea a Sant Martí per acordar tant la resposta davant de la proposta del Ministeri, com la postura davant les propostes individuals dels patrons. En el rerefons del conflicte intern a la Constància es va fent evident la tensió entre un sindicat format majoritàriament per dones i un comitè format per homes. Pel que fa a la proposta del ministeri, tot i que el Comité és favorable a l'acceptació d'aquesta, la postura majoritària de l'assemblea és partidària de seguir amb la protesta. També es decideix no acceptar millores particulars fins que les victòries no siguin col·lectives per a totes les treballadores del ram.

El diumenge 24 d'agost el ministre de governació dicta un reial decret que estableix una jornada de treball màxima de 60 hores setmanals i 3.000 hores anuals per a les indústries tèxtils, un augment del preu dels treballs a preu fet i una reducció progressiva del treball nocturn femení. Però el conflicte encara està lluny de poder-se donar per finalitzat. A inicis de la setmana següent moltes fàbriques segueixen tancades. Algunes per l'acció de piquets, d'altres per la decisió dels patrons.

El dimecres 27 tenen lloc dues reunions importants. Per una banda, a la Constància, on, entenent que s'han aconseguit els objectius, el comitè dimiteix. Per d'altra al Fomento del Trabajo Nacional, on els patrons, que no volen acceptar el decret, es debaten entre les posicions més intransigents, que proposen un locaut, i les que prefereixen obrir les fàbriques. Aquestes reticències patronals fan que la vaga, tot i la progressiva obertura de fàbriques i retorn al treball, no es doni definitivament per finalitzada fins a mitjans de setembre.

Les conseqüències

Tot i que la Vaga de la Constància va finalitzar amb importants conquestes obreres, també es va visibilitzar les febleses dels sindicats. Per una banda, calia força per assegurar que, quan finalment s'arribava a un acord, les promeses dels patrons no acabessin sent paper mullat. Per d'altra la capacitat d'incidència a tot el territori. A les grans ciutats industrials la capacitat de pressió obrera era molt gran quan hi havia mobilitzacions, però a les comarques de muntanya, amb més aïllament i un major control social, aquesta es veia reduïda, un fet que els patrons aprofitaven per imposar el seu criteri.

Per donar resposta a aquesta situació a finals de desembre del 1913 es realitzaria a Barcelona el primer congrés nacional obrer de l'art fabril, on es va crear una entitat d'àmbit estatal: la Federació Nacional de l'Art Tèxtil i Fabril d'Espanya. Tot i això, en els anys següents obreres i obrers van haver de lluitar de nou per assegurar unes fites que, sobre el paper, ja estaven assolides. Així durant els mesos de maig i abril de 1914 les treballadores tèxtils de les conques del Ter i del Fresser van tornar a mantenir una vaga, pràcticament en solitari, per aconseguir la jornada de 10 hores.

En aquest context l'esclat de la Primera Guerra Mundial també tindrà un efecte desestabilitzador a la societat i l'economia catalana. Si, per una banda, des de Catalunya es va començar a produir per tota Europa, per altra els problemes d'abastiment de matèries primeres imprescindibles, com el cotó, també van acabar ocasionant casos d'atur forçós entre el tèxtil. Durant l'estiu del 1916 la Constància impulsaria una nova vaga reclamant un augment salarial. Una nova lluita, però que no va acabar amb èxit i que va acabar amb una nova onada repressiva, amb el tancament de centres obrers, com la mateixa Agrupació Obrera del Clot.

A inicis del 1918, les dones barcelonines encara protagonitzaren un nou combat, el conegut com al motí de les dones o la vaga de les subsistències. En un context d'enorme inflació a tota Europa i amb uns salaris insuficients, les dones es rebel·larien contra l'encariment de les subsistències. Amb actes com manifestacions, confiscacions o sabotatges que van ser protagonitzats exclusivament per les dones, en un context revolucionari on l'estat va arribar a decretar l'estat de guerra a Barcelona.

Tot i que la de la Constància sigui una vaga poc coneguda resulta fonamental per entendre les dècades posteriors i els avenços tant en la lluita obrera com en la feminista, ja que conté la llavor de molts dels conflictes futurs. La Vaga de la Constància, liderada per filadores i teixidores i a la qual també es van acabar implicant els treballadors del ram de l'aigua, va fer evident la necessitat de tenir uns sindicats forts que actuessin per rams, integrant els diversos oficis d'un mateix sector. Les vagues del 1913 i 1916 seran les experiències prèvies a l'eclosió definitiva de l'anarcosindicalisme i al sorgiment dels sindicats únics, que s'acordaran al Congrés de Sants del 1918. També seran una etapa prèvia en la conquesta de les 8 hores, que el proletariat català ratificarà amb la Vaga de la Canadenca l'any 1919.

El fet que les del 1913 i 1916 fossin vagues de dones també va cridar profundament l'atenció, tant als patrons com als obrers, amb imatges que esdevindrien icòniques com les dones soles marxant en manifestació per la Rambla en silenci, o com els comitès de dones parlamentant amb el governador civil o liderant els mítings, però en realitat no es tractava de cap novetat, ja que les dones havien liderat reivindicacions i s'havien situat a primera línia de les mobilitzacions des de sempre, com per exemple a les diverses revoltes en contra de les quintes. Les tensions dins del mateix sindicat: entre una massa majoritàriament femenina i, per contra, un comitè exclusivament masculí també van posar en relleu les contradiccions i el masclisme persistent dins del moviment obrer, marcant noves fites en la lluita per la igualtat de les que Teresa Claramunt definiria com les "esclaves dels esclaus".

Però la de la Constància, tant la vaga del 1913 com la del 1916, també va marcar les polítiques dels patrons, que en molts casos van optar per les mesures més reaccionaries que van acabar portant, en una espiral de violència, als anys del pistolerisme. Així en aquest context ja trobem amenaces de locauts, foment dels esquirols i contractació de matons. Noms que començaran a formar les bandes que es faran tristament famoses.

La Petita Obrera, Joan Planella i Rodríguez, 1889

Cronologia de la vaga

El majordom.—I ara! Que se'n và, senyor Rafelet?
El fabricant.—Sí; quan vulguin tornar a treballar, ja m'escriureu a Sant Hilari.

10/1912	A l'Agrupació Obrera del Clot es crea el sindicat l'Art Fabril i Tèxtil de Barcelona, La Constancia.
04/1913	La Constància compta amb 2.000 associades.
06/1913	Comença la campanya reclamant que es compleixi la llei pel que feia al treball infantil i els torns nocturns; i exigint una reducció de la jornada
26/06/1913	La Constància fa públiques les bases de la seva reivindicació i es dona un termini de 30 dies per tal que es compleixin.
27/06/1913	L'assemblea dona llibertat al comité per declara la vaga amb 24 hores d'antelació.
29/07/1913	A les 5'30h a la fàbrica de filats de la Bordeta Hervás i Prat, 50 treballadores aturen la producció i comença la vaga.
30/07/1913	Arrenca oficialment la vaga. El dia finalitza amb 97 fàbriques aturades, unes 12.000 persones en vaga.
04/08/1913	Maurici Puig, president de la Constància, dimiteix.
05/08/1913	Una multitudinària manifestació de dones recorre la Rambla fins al Govern Civil, on un comité s'entrevista amb el governador. La jornada acabarà amb càrregues policials.
16/08/1913	Té lloc una multitudinària assemblea obrera a Sant Martí per decidir si s'accepten les propostes del ministeri. Finalment es decideix seguir amb la vaga.
24/08/1913	El ministre de governació dicta un reial decret que estableix una jornada de treball màxima de 60 hores setmanals i 3.000 hores anuals per a les indústries tèxtils, un augment del preu dels treballs a preu fet i una reducció progressiva del treball nocturn femení.
27/08/1913	Es reuneix el comitè de la Constància que, donant per aconseguits els objectius dimiteix També es reuneix Fomento del Trabajo Nacional, on els patrons, que no volen acceptar el decret, es debaten entre les posicions més intrasigents, que proposen un locaut, i les que prefereixen obrir les fàbriques.
09/1913	Per l'oposició dels patrons a acceptar el decret la normalitat a les fàbriques no es recupera fins a mitjans de setembre.
12/1913	Es realitza a Barcelona el primer congrés nacional obrer de l'art fabril.
05/1914	Vaga de les treballadores tèxtils del Ter i del Fresser per aconseguir les 10 hores.
06/1916	Arrenca la segona vaga de la Constància.

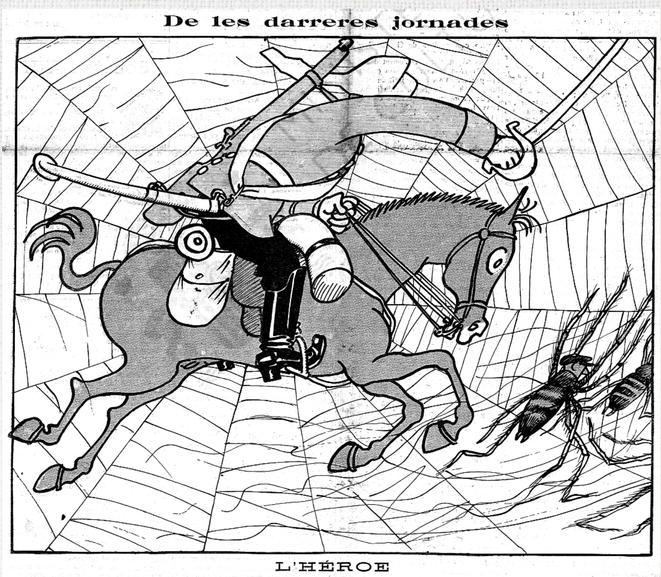

RETALLS

Firmada per varies societats obreres del Pla de Barcelona, hem rebut la següent alocució:

»Compañeros, salud:

»Accediendo á requerimientos del Sindicato del Arte Fabril «La Constancia», celebrose una reunión de Juntas y Delegados que integran la Agrupación Obrera del Clot (S. Martín) calle de Juan I, número 5, para tratar de la imprescindible necesidad de organizar el núcleo más importante de Barcelona y que cuando sea un hecho su completa reorganización de acuerdo con los demás obreros pueda dar al traste a todos cuantos viven del sudor ajeno; de ninguna manera podíamos negar nuestro concurso a los compañeros del Arte Fabril, cuando sabemos que trabajan 11 y 12 horas diarias, con una temperatura de 40 grados para arriba, siendo constantemente atropellados por sus encargados que abusando del cargo que tienen se atreven muchas veces a ofender la castidad de nuestras esposas e hijas, haciéndoles objeto de burla, regañándolas si no aceptan ciertas proposiciones que están reñidas con su dignidad y decoro, para llegar el sábado y ganar a lo sumo de 14 a 18 pesetas teniendo que abandonar a seres tan queridos para dejarlos sin el cuidado que dada su corta edad tienen derecho a apetecer.

»Por estas y otras razones que sería prolijo enumerar, en nombre de la entidades que suscriben y cumpliendo el acuerdo adoptado en la referida reunión de juntas de hacer un llamamiento a todos los Sindicatos y Sociedades de Resistencia al Capital de Barcelona, para que con alteza de miras considerando la mujer acreedora a un mayor respeto y descanso llevándola al terreno de la lucha, inculcándole todos los principios que informan el Sindicalismo moderno. Os invitamos a la reunión de Juntas, que tendrá lugar el día 11 de Agosto, a las nueve de la mañana en el local de la Unión Radical Graciense, calle Salmerón, 37, Gracia.

»NOTA.—Las entidades o Sindicatos de Resistencia de Barcelona y su radio que por desconocer su domicilio social no reciban la circular, pueden darse por invitadas por cuanto no ha sido nuestro propósito eliminar a nadie que tenga derecho a intervenir.

»En nombre de las entidades que integran la Agrupación Obrera del Clot, se les agradecerá su asistencia para tratar de la organización del Arte Fabril.

»Cuyo acto tendrá efecto en el local de la Unión Radical Graciense, calle Salmerón, 37, el día 11 a las nueve de la mañana.»

La Campana De Gràcia
10 d'agost de 1912

Huelga.

En el mitin celebrado por los obreros del arte fabril de la barriada de Sans, los oradores se esforzaron en convencer á los presentes de la justicia que les asiste.

Recomendaron que no se hiciera caso de lo que digan los patronos en los periódicos.

Negaron que existiera crisis de trabajo, y manifestaron que no está aún señalado el día en que empezará la huelga, pues quieren estar bien preparados, y que el movimiento sea secundado por todos los obreros de Cataluña.

—De Olot comunican que la huelga alcanza á todas las fábricas, aun las que menos trabajan.

Por ahora, la huelga se presenta pacífica.

La Correspondència De España
16 de juliol de 1913

AGITACION EN CATALUÑA

80.000 OBREROS A LA HUELGA

Barcelona 27, 10 noche. Los obreros fabriles de la región catalana, que pasan de 80.000, han acordado ir á la huelga.

La Federación obrera del ramo, y en su nombre el Comité ejecutivo de la misma, ha publicado una alocución exponiendo la crisis por que atraviesan los obreros del arte fabril en Cataluña. En el documento se deducen las causas del conflicto, y aconsejan la huelga.

Afirma que el movimiento obtendrá el asentimiento de toda España y obligará al Gobierno á intervenir para que los obreros del arte fabril vean aumentados sus jornales.

Por su parte, la Unión Industrial, con 450 asociados, ha expuesto en otro documento que no existe entidad que pueda hablar en nombre de todos los elementos pertenecientes al ramo textil, y que por su especial representación la Unión Industrial puede inhibirse de dar su parecer en este asunto; pero que, teniendo en cuenta las consultas de las secciones, opina que el planteamiento de la cuestión actual no es el más oportuno.

Cree la Unión Industrial que procede invitar al Estado para que ponga los medios conducentes al abaratamiento de las subsistencias, para que se cumpla la ley y reglamentación del trabajo nocturno de la mujer y para que se den facilidades y se estudien las condiciones en que se desarrolla la industria.

Por todas estas consideraciones, la Unión Industrial declara y estima inoportuno el planteamiento de la cuestión, así como preiuzgar el asunto antes de que se nombre y funcione normalmente la comisión mixta de obreros y patronos que asesorará al Gobierno para la resolución de estos puntos.

Para tratar de tan importante cuestión se reunieron en asamblea, á las diez y media de la mañana, los representantes de la Federación de Arte fabril.

Asistieron tres delegados de Barcelona y uno respectivamente de Manlleu, Igualada, Villanueva y Geltrú, Rodas, Premiá de Mar, Manresa, Badalona, Vilasar, San Vicente de Castellet, San Feliú, Tarrasa y Sabadell.

Los cinco últimos no llevaban credenciales, á pesar de lo cual fueron admitidos para la discusión.

Además de estos delegados de la provincia de Barcelona, asistió uno de Reus.

Se puso á discusión si habían ó no de someterse á la resolución del Instituto de Reformas Sociales las nuevas bases de trabajo.

Opinaron que no los delegados de San Feliú, Tarrasa, Reus y algunos otros.

La discusión fué muy empeñada, obligando á intervenir repetidas veces á la presidencia y habiendo momentos de verdadero escándalo.

Sometido el asunto á votación, dió ésta por resultado que no debía intervenir en el asunto el Instituto de Reformas Sociales.

A continuación se trató del asunto de verdadera importancia que motivaba esta Asamblea. Se puso á discusión la cuestión de la huelga.

Hizo uso de la palabra el representante del Sindicato obrero La Constancia, iniciador de todo este movimiento.

Dió cuenta detallada de las entrevistas celebradas con el gobernador y los presidentes del Fomento y la Cámara Industrial. Se declaró partidario de la huelga inmediata.

Lo mismo opinaron los delegados de los estampadores, Federación obrera de Barcelona, Sabadell, Tarrasa, Villanueva y Geltrú, San Feliú, Manresa, Badalona, Igualada, Vilasa y Premiá.

El delegado de Reus dijo que los obreros de aquella comarca secundarán el movimiento; pero se mostró partidario de estudiar el asunto con detenimiento.

El de Manlleu recordó que la fabricación está en crisis en aquella comarca, y mostró sus temores de que fracasara la huelga.

Igual que el de Manlleu opinaron los delegados de Rodas, de las cuencas de los ríos Ter y Freser.

El delegado de Castellet dijo que sus representados seguirían el movimiento si éste no tenía carácter político.

El de Tarrasa se mostró partidario de continuar las negociaciones con los patronos, sin perjuicio de ir á la huelga cuando los obreros lo crean más oportuno, sin preparativos ni ostentaciones que puedan prevenir á los patronos del movimiento y lo hagan fracasar.

Puesto á votación, se acordó ir á la huelga; pero dejando al Comité la facultad de señalar la fecha.

La sesión duró hasta después de las dos de la tarde. La concurrencia fué numerosísima, asistiendo muchas mujeres y algunos significados anarquistas.

A las cinco se celebró en la Casa del Pueblo un mitin, en el cual se dió cuenta del resultado de la Asamblea, se ratificó su acuerdo y se dió un voto de confianza al Comité. Este ha comenzado las consultas con los diferentes delegados acerca de la huelga.

Se mantiene en una reserva extremada.

Se teme que el conflicto estalle cuando menos se espere, como propusieron algunos. Hay mucha expectación.

Interrogado el gobernador civil respecto del conflicto planteado por los obreros fabriles, ha manifestado que no cree que sea éste el momento más oportuno para la huelga, toda vez que los fabricantes tienen tal exceso de existencias en almacenes, que lo que desean es cerrar las fábricas.

Dijo que estaba á la expectativa de los acontecimientos, y suficientemente prevenido por si se altera el orden público. En este caso adoptaría medidas enérgicas, y cualquier perturbación la reprimiría con entereza y sin contemplaciones.

La opinión del gobernador es que ésta es una cuestión económica, que debe resolverse con números, pues, á su juicio, los mitines y campañas de propaganda sólo servirán para despertar apasionamientos, que, lejos de facilitar, entorpecerán el acuerdo á que debe llegarse.

"No debe olvidarse—añadió la citada autoridad—que lo que aquí se debe estudiar no es el acoplamiento á Cataluña, de lo que en otros países se hace, sino ver qué es lo que más conviene á esta región."

Su opinión concreta es que este asunto debe someterse al juicio del Instituto de Reformas Sociales, toda vez que en él tienen representación patronos y obreros. A este efecto recordó el precedente de la huelga de mineros de Bilbao.

ABC
28 de juliol de 1913

ORDINT LA TRAMA
110 ANYS DE LA VAGA DE LA CONSTÀNCIA

RETALLS

La huelga de Barcelona

BARCELONA. (Martes, tarde.) Siguen comentándose las dimisiones de Ubach, secretario, y Graña, cajero, del Comité regional del arte fabril.

Graña funda su dimisión en las censuras de que fué objeto por su actitud de prudencia ante el conflicto que se avecina.

Creía y sigue creyendo que conviene preparar á la opinión pública antes de adoptar medidas que pueden resultar contraproducentes.

Ambos dimitentes representaban en el Comité temperamentos de contemporización, opuestos á las estridencias de la mayoría.

Por su consejo fué enviado á la Unión General de Trabajadores, de Madrid, y á otras entidades, la carta pidiendo apoyo y opinión, y también de ellos es el mensaje dirigido á los periódicos avanzados solicitando ayudaran al Comité en su campaña de propaganda en favor de los obreros textiles.

En la asamblea de delegados, y en mitin celebrado en la Casa del Pueblo, predominaron, como dijimos, los temperamentos de violencia, siendo censurada la opinión prudente preconizada por los que han dimitido.

Mi impresión personal es que, eliminado el lastre de los reflexivos, la huelga de los obreros textiles se declarará en breve plazo, el necesario para la preparación de órdenes á las diferentes comarcas fabriles.

—En la fábrica de hilados y tejidos de Hervás, Prat y Compañía, de la barriada de la Bordeta, un grupo de huelguistas, mujeres en su mayoría, pretendieron que no entraran al trabajo los demás.

La discusión degeneró en disputa y la Guardia Civil tuvo que intervenir para disolver los grupos.

No se hizo detención alguna.

La huelga en aquella fábrica y en las demás tiene por objeto la protesta de los obreros por el trabajo nocturno, por entender que no se cumplen las disposiciones que la ley fija respecto á este trabajo.

En la fábrica de hilados y tejidos de Casalt y Compañía, barriada de Hospitalet, se declararon en huelga después de almorzar, 1.140 obreros.

En la de Rufá, barriada de Sans, están en huelga 200 obreros, mujeres en su mayoría.

En la de Batlló se presentó á la una un grupo de hombres y mujeres para invitar cesaran en el trabajo los que estaban allí ocupados.

No se les dejó entrar en la fábrica; pero después se declararon en huelga 800 mujeres y 100 hombres.

En la de Malet hay en huelga 400 obreros.

En la de Hervás y González, donde la semana anterior se inició la huelga, hay en esta situación 280 mujeres y 90 hombres.

En la fábrica de Trinchet, situada en La Bordeta, han cesado los trabajos, con objeto, según dicen los patronos, de hacer obras.

Los obreros despedidos son unos 600.

—El gobernador ha llamado á su despacho al presidente de la entidad La Constancia y al vicesecretario del Arte fabril.

Los tres han celebrado una larga conferencia.

Los obreros han asegurado al gobernador que no son de iniciativa suya las huelgas mencionadas.

—Esta noche, á las nueve, en el teatro de Tarrasa, se celebrará un mitin, organizado por el Comité del Arte fabril, para dar cuenta del resultado de la asamblea de delegados celebrada el domingo en Tarrasa.

—Han llegado, y están distribuídas en las diversas comarcas fabriles, las fuerzas de la Guardia Civil pedidas con motivo del conflicto.

—El general Weyler y el gobernador han conferenciado respecto al anunciado conflicto del arte textil.

Ambas autoridades están perfectamente de acuerdo.

—El Juzgado de la Universidad instruye diligencias por el delito de excitación á la rebelión contra algunos de los oradores del mitin celebrado el domingo en la Casa del Pueblo, en el que se dió cuenta de los acuerdos de la Asamblea de delegados celebrada por la mañana.

La Correspondència De España
30 de juliol de 1913

ORDINT LA TRAMA
110 ANYS DE LA VAGA DE LA CONSTÀNCIA

RETALLS

AGITACION OBRERA
EN CATALUÑA

Se ha iniciado la huelga de los obreros de la industrial textil de Cataluña.

El paro alcanza hasta ahora á un grupo reducido, en relación con el total de los obreros.

Aunque acordada la huelga, los directores del movimiento no han dado todavía la orden de paro, esperando ultimar disposiciones convenientes para evitar el fracaso del movimiento.

Al anticiparse ahora unos 5.000 ó 6.000 obreros, los directores de las Sociedades obreras La Constancia y el Arte Fabril han protestado contra esas impaciencias declarando que, aislada la huelga, sólo puede referirse á conseguir el cumplimiento de las disposiciones sobre el trabajo nocturno. Tampoco está conforme con la huelga la Sociedad Unión Industrial. Y los patronos amenazan con cerrar las fábricas hasta Octubre.

Las circunstancias no parecen favorables á la huelga. A consecuencia de la crisis económica que el país atraviesa, los almacenistas no han podido dar salida á sus existencias y han disminuído las demandas á las fábricas. Tampoco los obreros han llegado á constituir sólida asociación que les permita dar unidad y energía á sus reclamaciones, pues de los 80.000 empleados en la industria, parece que no pasan de 15.000 los asociados; y si esto fuera así, se encontrarían con grandes dificultades, pues la resistencia que encuentra siempre el trabajo á conseguir retribución apropiada al esfuerzo desarrollado, sólo puede vencerse con la estrecha unión de los trabajadores y la perfecta conciencia de la justicia de lo que se reclama.

El temor de que por impaciencias fracase el movimiento ya lo ha apuntado «El Socialista» al aconsejar repetidamente á los obreros que no se precipitasen en el paro y procuraran más bien aplazar la huelga hasta que el movimiento tuviera la organización necesaria á su triunfo.

Las relaciones entre patronos y obreros han contribuído á apasionar los espíritus, particularmente entre las mujeres, que son las que se muestran más resueltas, pues los primeros se negaron al principio á contestar las reclamaciones de los trabajadores y cuando después de largo tiempo fueron apremiados por las autoridades, dieron respuesta declarando que no harían ninguna concesión.

Luego, al observarse el efecto producido por esta rotunda negativa, se trató de someter á estudio del Instituto de Reformas Sociales las bases presentadas por los obreros, y entonces fueron éstos los que se negaron, poniendo el asunto en manos de los delegados de la Federación del Arte Fabril.

La cuestión tiene extraordinaria importancia, no sólo por el número de obreros que tomarían parte en la huelga si el paro alcanzase á todos los de las industrias textiles, como se pretende, sino por la excitación y el apasionamiento que se observa en muchos trabajadores.

***

POR TELEGRAFO

Reunión del Comité de la Federación del Arte fabril.—Dimisiones de la Junta.—Iniciación del paro

Barcelona 30.

Una nueva reunión celebró ayer el Comité de la Federación regional de Arte fabril.

En la reunión se acordaron varios extremos relacionados con la preparación de la huelga, dando cuenta de las comunicaciones recibidas ofreciéndose secundar el paro.

Antes de terminar la reunión presentaron sus dimisiones el secretario y el cajero del Comité, fundándose en que no son partidarios de las sorpresas y en que creen conveniente preparar la opinión antes que las soluciones precipitadas puedan conducirles á un fracaso.

Lo mismo en la asamblea que en el mitin propusieron soluciones de concordia, y esta actitud fué duramente censurada por los temperamentos violentos que á estas reuniones asistieron.

En la fábrica de hilados y tejidos de Hervás, Prat y Compañía se inició el paro ayer mañana.

En la fábrica de cáñamo de Casals Hermanos abandonaron el trabajo, después del almuerzo, 1.400 obreros. Esta fábrica está enclavada en el barrio de Hospitalet.

Poco después eran secundados por 200 de la fábrica de Rifa.

En la de Batlé holgaron 100 hombres y 800 mujeres.

Los huelguistas recorrieron varias fábricas, invitando al paro.

La Guardia civil impidió que entrasen en muchas de ellas; pero sólo al anuncio de que lo habían intentado, abandonaron el trabajo en algunas fábricas. Así ocurrió en la de Malet, de donde se salieron 400 obreros.

En la fábrica de Trinchet no han sido los obreros los que han abandonado el trabajo, sino que los dueños los despidieron, á pretexto de hacer obras en el local. Los obreros despedidos son 600.

El presidente y el secretario de la Sociedad La Constancia y el Comité de huelga fueron llamados por el gobernador.

Estos manifestaron al Sr. Francos Rodríguez que no han dado orden alguna referente al paro, y que los que lo han hecho no ha sido por mandato de ellos, sino por iniciativa propia.

Han llegado fuerzas de la Guardia civil, que han sido distribuídas por la zona fabril.

El gobernador cree tener asegurado el orden, pues si en 1909 sólo había 150 guardias civiles y 300 soldados, ahora hay 1.400 de los primeros y un ejército de 15.000 hombres, mandados por el general Weyler.

Esta madrugada se han recibido noticias de que se han declarado en huelga 200 obreros de otra fábrica del Hospitalet.

El alcalde de Tarrasa se encuentra en esta población y ha manifestado que el mitin que mañana ha de celebrarse en Tarrasa será ineficaz, porque aquellos obreros trabajan en otras condiciones.

Nuevas conferencias.—Los obreros de Manresa.—Mitin en Tarrasa.—Otros mitins

Barcelona 30.

Nuevamente conferenció anoche el gobernador civil con los presidentes del Fomento y de la Cámara industrial, acerca de la huelga en proyecto.

También ha conferenciado el Sr. Francos Rodríguez con los dueños de las fábricas más importantes para que le asesoren en el actual conflicto y le expongan la actitud de los obreros.

Los centros obreros fabriles están animadísimos.

Están muy confiados en el éxito de la huelga, siendo las mujeres las más decididas.

A pesar de estos optimismos, se sabe que las fábricas de la cuenca de los ríos Freser y Ter no secundarán el movimiento.

Hay que tener en cuenta además, y este dato es importantísimo, que de 80.000 obreros, hay solamente 8.000 asociados.

La comisión sindicalista de Manresa, que había ido á invitar á los obreros de la comarca para que secundaran la huelga, ha obtenido una rotunda negativa.

En Tarrasa se celebró anoche un mitin de obreros fabriles, asistiendo numerosa concurrencia.

Acordóse pedir al Comité que aplace la huelga como medio más eficaz para llevar una preparación sólida, participándole que si, no obstante esta opinión, cree el Comité que lejos de aplazarse debe anticiparse, será secundado en sus acuerdos.

Hoy habrá mitin en Sabadell, y el domingo en Manresa.

Ha circulado el rumor de haber empezado la huelga en Tarrasa. La causa de esta alarma ha sido la suspensión de trabajos en algunas fábricas, por averías en los cables de transmisión de electricidad.

Se generaliza el paro.—Algunos incidentes

Barcelona 30.

Se ha generalizado la huelga en Sans y en San Martín, cuyas fábricas han cerrado á primera hora, después de recorrerlas numerosas comisiones de obreros y obreras que excitaban á los obreros á abandonar el trabajo.

Con este motivo se han producido algunos incidentes.

Después, los huelguistas de aquellas barriadas han venido á Barcelona, recorriendo talleres y fábricas, consiguiendo que los obreros abandonaran el trabajo.

EN IGUALADA

El mitin de Tarrasa.—Varias detenciones.—Fábricas apedreadas

Barcelona 30.

Comunican de Igualada que se ha acordado declarar la huelga pasado mañana.

En el resto de la provincia reina tranquilidad.

En el mitin celebrado anoche en Tarrasa, oradores de ambos sexos pronunciaron discursos violentísimos, hablando de huelga revolucionaria, haciéndolo constar así el delegado del Gobierno en el parte que envió luego al gobernador civil, parte que éste, á su vez, pasó al fiscal de Su Majestad.

Huelgan ahora 64 fábricas. El gobernador ha dicho que se ha suspendido el trabajo en varias fábricas sin el previo permiso legal.

Entre los detenidos se hallaba uno á quien se le ocupó un volante con sello de la Sociedad «La Constancia», que llevaba la inscripción siguiente: «¡Compañeros, hemos acordado el paro para hoy! ¡Energía!»

En la carretera de Mataró iban en un carruaje tres mujeres y un hombre tremolando un estandarte en el que se leía lo siguiente: «¡Viva la jornada de nueve horas!» La policía recogió el estandarte.

Frente á una fábrica sita en la calle del Parlamento, trató un fotógrafo del «Correo Catalá» de fotografiar un grupo de mujeres que excitaban al paro. Estas se opusieron con tal energía, que el fotógrafo, temiendo una agresión, echó á correr, disparando al aire varios tiros.

Fué detenido en la calle San Pablo por una pareja de Seguridad, que lo condujo á la Delegación. Poco después fué puesto en libertad.

Esta mañana, á las diez, detuvo la Guardia civil á dos tejedores por coaccionar.

Poco después un grupo de mujeres apedreó una fábrica en Gracia, rompiendo todos los cristales, dispersándolas la Benemérita, no sin que lograran antes que se unieran los trabajadores de dicha fábrica.

En la calle de Muntaner fueron detenidos un hombre y dos mujeres por coaccionar.

Otro grupo de mujeres y niños apedreó una fábrica en la calle de la Virgen del Amparo, rompiendo muchísimos cristales.

El Correo
30 de juliol de 1913

ORDINT LA TRAMA
110 ANYS DE LA VAGA DE LA CONSTANCIA

RETALLS

LA VAGA DE L'ART FABRIL

Més aviat de lo que s'esperava, la vaga de l'Art Fabril ha esclatat. L'Art Fabril és el ram més important de Catalunya. La vaga farà parar els braços a 100,000 obrers dels dos sexes. I si la vaga dura, hauràn de parar altres industries similars o auxiliars de la gran industria textil. Ademés, hi hà la possibilitat de que vingui una declaració de vaga general dels obrers de tots els oficis per solidaritat amb els séus companys de l'Art Fabril.

Estem, doncs, davant d'un dels conflictes societaris més greus que mai s'hagin vist a la nostra terra.

Quan escrivim aquestes ratlles la vaga s'estén ràpidament pel pla de Barcelona i per les ciutats i conques industrials de la seva provincia. La febre de la lluita puja. I en aquesta hora enfebrada volem escriure nosaltres unes paraules serenes i cordials...

* * *

Primer de tot, la gent se pregunta: «Per què s'ha declarat la vaga? Què demanen els obrers?» Cal contestar-les aquestes preguntes, puix la gran majoría no sab de què's tracta, i per no veure la realitat veritable, ja comença a veure fantasmes esporuguidores.

Els treballadors, representats per la societat «La Constancia», demanen la doble millora que quasi sempre và continguda en totes les peticions proletaries: rebaixa de la jornada de treball i augment de sòu; menys feina i més aliment, menys treball per als muscles i més consol per al païdor.

Els obrers de l'Art Fabril treballen onze hores. Són dels qui tenen la jornada més llarga, i això que la feina no és pas lleugera ni fàcil. Les dònes, sobre tot, queden extenuades per una jornada excessiva. Per torna, les setmanades són magres, més magres encara que anys passats. Mentres el temps s'ha anat escolant, els obrers han vist abaixar-se les setmanades, apujar-se el cost de la vida i permanèixer quietes, invariables, les onze llarguíssimes hores de jornada. El feix ha crescut damunt les espatlles de l'obrer fabril, s'ha fet aixafador, i per ultim, lògicament, inevitablement, ha vingut el formidable moviment d'ara.

* * *

I els fabricants, què diuen? Diuen que no poden atendre les demandes dels obrers, i no per propia voluntat, sinó per imposició de les lleis econòmiques. Segons ells, si aquí se milloren les condicions dels treballadors de manera que resultin superiors a les dels treballadors de l'estranger i de les altres comarques fabrils d'Espanya, l'industria catalana quedarà desarmada per a sostenir la competencia i les fàbriques hauràn de plegar en perjudici de tots. Ells creuen que lo que procedeix abans de tot és adoptar certes disposicions generals per a totes les fàbriques d'Espanya.

Que en les al·legacions dels fabricants hi hà una part de raó, no pot negar-ho ningú que tingui pocs o molts coneixements de les qüestions industrials i econòmiques.

* * *

Però, si hem d'anar a pesar la raó de cada una de les dugues parts, quí pot negar que la raó dels obrers pesa més? Si els fabricants invoquen lleis econòmiques, els treballadors invoquen lleis fisiològiques.

En quant a la jornada, n'hi hà prou amb saber que homes i dònes treballen onze hores diaries per a dir que tenen plena raó de demanar que se l'escursi. I n'hi hà prou també amb saber les mesquines setmanades que porten a casa els dissabtes, per a afirmar que tenen raó de demanar augment. Tot el problema està, naturalment, en fixar la quantía de la reducció i de l'augment respectius. En aquesta fixació han de tenir-se en compte les condicions econòmiques i de concurrencia mercantil que'ls patrons al'leguen.

Els fabricants, doncs, havien de començar accedint en principi a la rebaixa de la jornada i a l'augment del sòu. La fixació d'una i altre se podría fer després per una comissió mixta o per un arbitratge. Si no comencen els fabricants per aquí, perdràn la part de raó que poden tindre i giraràn contra d'ells tota l'immensa força moral i devegades material de l'opinió pública.

A. R. I V.

La Campana de Gràcia
2 d'agost de 1913

El crit de les aranyes
La Esquella de La Torratxa
8 d'agost de 1913

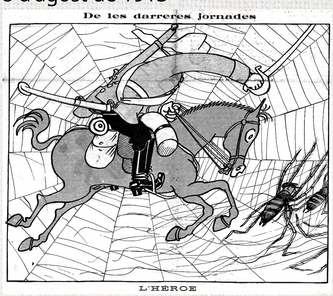

De les darreres jornades. L'Heroe
La Esquella de La Torratxa
9 d'agost de 1913

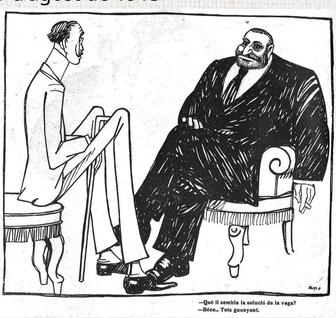

- Què li sembla la solució de la vaga?
- Be... Tots guanyant.
La Esquella de La Torratxa
29 d'agost de 1913

Després de la vaga
- Teixiu, teixiu; teixiu forsa, que a Madrid necessiten desteixir per a viure.
La Esquella de La Torratxa
29 d'agost de 1913

El tot-poderós
El Govern ja ha decretat,
més, com que qui paga mana,
si ara a mi'm dona la gana
jo el decret deixo penjat

La Esquella de La Torratxa
29 d'agost de 1913

ORDINT LA TRAMA
110 ANYS DE LA VAGA DE LA CONSTANCIA

RETALLS

MES DE AGOSTO

DIA 1.º—La guerra en Marruecos.—Continuaba estacionada, siempre lo mismo, sin adelantar un paso. Se intentaron negociaciones de paz, que no dieron resultado alguno. Se trató con un moro llamado Belgidar, de escasa influencia, y no se obtuvo resolución ninguna.

Entretanto, como dijo el Sr. Rivera, corresponsal de *El Imparcial*, en Axfa, en las proximidades de Ceuta, operaba una columna y tronaban las baterías del Negrón y las de Lauzien, y más tarde las de Tetuán, protegiendo la marcha del convoy, á la que se oponían los rebeldes, y teníamos algunas bajas en las milicias.

La huelga de Barcelona.—También seguía estacionada. El origen de ella fueron las mujeres. Las obreras de Sans pidieron el cumplimiento de la ley reguladora del trabajo nocturno de mujeres y niños en las fábricas. Querían trabajar nueve horas, en vez de once. Requirió á los fabricantes el Gobernador; pero ellos, antes de cumplir la ley, suspendieron el trabajo nocturno, y quedaron en huelga forzosa las reclamantes.

Las condiciones pedidas por las obreras eran las siguientes:

Primera. Aumento de los jornales en un 20 por 100, y de un 40 en los destajos.

Segunda. Disminución de horas en el trabajo con el establecimiento de la jornada de nueve horas.

Tercera. El cumplimiento de las prescripciones legales en lo referente al trabajo nocturno; y

Cuarta. Reconocimiento de la Sociedad «La Constancia» por parte de los patronos.

DIA 22.—La huelga de Barcelona.—Por fin se acepta la fórmula.—Dijeron de Barcelona:

«Se ha celebrado la Asamblea convocada por el Comité de la huelga del arte fabril.

»El salón de la Casa del Pueblo estaba abarrotado de huelguistas.

»Presidió el acto Ramón Andreu, obrero de géneros de punto. Hablaron varios huelguistas, mostrándose todos ellos partidarios de que se acepte la fórmula propuesta por el Gobierno. Algunos de los oradores llegaron hasta elogiar la propuesta gubernamental.

»Al final del acto, el Presidente preguntó: ¿Cree la Asamblea que se debe aceptar la fórmula del Gobierno? ¿Estáis conformes en no trabajar mientras no se firme el Real decreto y se dé libertad á los presos?

»Ambas preguntas fueron unánimemente contestadas con afirmaciones y aplausos.

»La Asamblea se levantó acto continuo, disolviéndose los reunidos ordenadamente.

»Créese que el próximo lunes los huelguistas volverán al trabajo, suponiendo que los patronos abran las fábricas.»

DIA 24.—La huelga en Barcelona.—Decreto para terminarla.—En esta fecha firmó S. M. el Rey, en San Sebastián, y se transmitió por telégrafo á Barcelona, el prometido decreto accediendo á las peticiones de los obreros, que exigieron la previa publicación del documento, para cesar en su actitud.

La huelga no terminó en absoluto, pues los patronos, que se creyeron atropellados, hicieron mucha resistencia al decreto y, por unas ú otras causas, se negaban á abrir las fábricas, y muchos obreros, por su parte, se negaban á trabajar, si no se ponía en libertad á los detenidos con motivo de la huelga. Los fabricantes publicaron un manifiesto censurando la conducta del Ministro.

Cerca de un mes tardó en resolverse del todo el conflicto, y los obreros fueron siendo paulatinamente excarcelados.

El Año Político.
Madrid, 1913

ORDINT LA TRAMA
110 ANYS DE LA VAGA DE LA CONSTÀNCIA